

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Аныяк коммунистер-биле ажил

Өзүрүн партия комитети болгон чер-терде партия эге организациялары аныяк коммунистер-биле ажилда күштелдирерини тааза-биле партияны Уставында негеделеринге дүүштүр сөөлү үедө чамдык хемчегтерин ач чоруккан. Бо чылдын тө айларынын иштинде 29 кижини партиянын хураалына хураалган болгон оон иштинде 16 мурнакчы колхозчуларын хураалган.

Эске колхозчуларга организаакчы салдары угадым турар. Чижээ, аныяк коммунист Базакан Доржу колхозка мөөн мурунда чолаачылар турган, бодунун идиан баугара кой амылына киргеш, ам механикастаттын койжу бригаданын бригадиринде ажилда турар. Ирбитейде ол койжу бригаданын амылы көскүзү-биле экижөөн. Амгы үедө мында 8 кыштагынын 7-ини кышка удуу белекчөөн. Сеп-тябрь 20-ге чедир 1470 койну иштинде 1300 койну тарып бооваткан. 320 тонна ситенин белекчөө болгон ол ситенин К. Доржу бодунда быжыклаттыган машина-биле кышталарга дамып эгелдөөн.

Чалаатта партия организаакчында чокта чаа партиянын хураалыне кирген аныяк коммунист Куванмаа Доржу чыл эгезинде бээр инеке оонаштар 1000 кү сүтү саап алган болгон мурнакчы саанчыларын мурунда турар. Аныяк коммунист Ойзун Дуктүчү ол-ла колхозта мурнакчы механикасторларын бирөөн, ам механикапел ажилда турар. Илангыя ситен эгизденген үезинде машина-техниканын септелгенге эки ажилдап келген.

Бо фактылар чүчү көргүзүп турарыл дээрге ол партия организаакчылары аныяк коммунистер ортузунга кижиндегилеги ажилда чорутушта турарлар-дыр. Ичанган партия организаакчылары аныяк коммунистерни бектик моральга, арг мөзүпнарга кижиндер, оларга партияны даалгалар бээр, оон күссөлдөни негээр чүрүм-биле ажилга өөредир хемчегтерин алыры чугула.

Амгы үедө нефть үстүрүндө асрагаен турар хоодайларын скаржинжае киверенин мурунда оларнын уштары тускай ээриил-биле улаштылар. Ол дээрге хоодайларнын эне- кошкак чери ол. Ол улашканын бо-ла ясты берип, онал-ондалка таарыштырып турар. Хоодайларны тудуштарынын өскө асраган өртемденер ажилдап кылган. Ам ол аргыла-биле хоодайларнын уштары онал арга-биле кылмып турар азы тускай өртемденерин чугалаажып турары мшкын, кеширитиреттер. Ичанар килырга тудуштурган черлер дык быжык болур. Суматтин хоодай прокандын заводунда хоодайлар уштары кедиритеринин нег Совет Эвилденде бир дугар шех болуп турар, Ону техниканын сөөлү кедирини-биле дээрэн.

ЧЕДИИШКИННЕРНИ УЛАМ БЫЖЫГЛААР

Бистин «Большевик» кезде ажилдагы артелинин ажил-ишчилери күрүнеге сүт, дүк садар хураалынын хуусаа бегинде — сентябрь 19-та күссөткен дугайын Төрөн чурттуу мурунга партиянан. 200 тонна сүт садар хураалы 201 тонна кылдыр, 18,1 тонна дүк ол хевээр күссөткөн.

Чугула ийн көргүзүп күссөдирине колхозтун бүгү малчынын социалистик чарыкка хаара тутканы угуу идиалы болгон. 1963 ажил-агы чымы эгелдери билек колхозтун баштаар чери болгон партия фермаларга сүт саалдынын түнеленин оон хонуктап үндүрүп эгелдөө, тилекчил болгон ферма шилчирин кылды түктү 5 бүлү-биле кады, саанчылар арагына шилчирин түктү мурунакчы саанчыга 3 рубль-биле кады түнел саанчыда тыксын турган. Чарыштын түнеленин мшчлар кылды чорук бисте чачыл апарган. Оон хонуктун түнелени үндүрүп, ажилдын чери, четезин хураалга чугалаажынын организаакчы-биле партиянын даалгалын баугара ферма буртуугу бер харымсаалгы кижин бариш турган. Ажилдын түнеленин мшчлар чугалаажынын саанчыларын, кадарчыларын, быз-да ажалкчыларын идиалы улам келдүрүп, угуу киржөөгөй болду турар.

Малчынын материалдык болгон културлук хандырылгазына кичөөгөй мурункудан экижөөн. Бо чылын чугула малчынарга аныяк буртуу темаларга 77 лекцияларын болгон идиалдарын кылган, кино, концертти хей катап көргүсөөн. СЭКП Тыва обкомунун V пленумунун даалгалы боттандырып-биле бо чылын малчынарга 11 чуртталга бажынчы, 3 чурбажынчы, ийн чаа өгүч кылмып берген.

Амгы үедө артелини кижинине дүжүт ажаап алышканын доозар, күрүнеге 1500 тонна тарааны, 130 тонна эгити садарын күссөдир, савад ажаап алышканын болгон күсүү чер андыралынын бүрүн доозар дээр демисежип турарлар.

Суггарылга — бедик дүжүттүн үндезини

Чер бөмбүрээнин чону аш-чөм продуктуларын ден кезин суггатты шөлдерден ач турар. Ичанга-даа суггатты шөлдер тарылгалыг черлерин чүгө 13 хуузу болуп турар. Хей-хей районнарда суггарылганын ачымы-биле эн үнелик култураларын чыл иштинде ийн—үш дүжүдүп ал, суггатты черлерден алап продукциянын бот-үнези суггат чок черлерден алган бүгү продукциянын бот-үнези-биле ден болуп турар.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинин суг ажил-агынын тааза-биле Күрүнө комитетинин даргазы КОНСТАНТИН СЕРГЕЕВИЧ КОРНЕВТЕН Россия Федерациянын колхозтарына болгон совхозтарына ирригациянын (суггарылга хемчеглеринин) ужуру-дуазынын дугайын чугаалап бээрин СЭТА-нын корреспондентизи дилдөөн.

Сөөдү үедө чедир бистин чурту-вуска чер ажилдын нини продукциянын өздөсө колхозунда (80 ажык хуузу) кезде ажил-агыга чаа черлерин ажилгаанынын күссө-биле хандырыштын турар. Ичанга-даа мындг арга төчүч чок бооп болбас. Чижээ, 1961—1970 чылдарын иштинде тарыгаларын анал-да калбарлып турган чараны, картофельди, лөгөөларын бүдүрерин ийн катал көвүдөдир дие. 400 миллион гектар хирери тарымы негеттерин, а ол үедө эгезинде тарым черлеринин фонду 230 миллион гектар турган болду.

Тыг черлерин шөлү чыл бүрү калбарып турар. Ам үедө ол 1430 му гектар ажил турар. Ичанга-даа ол четтес. РСФСР-ин калдакча болгон чартык канчалар районнарынд бар сүт база чер курауларынын суггарылганын баазанын күштүт чер ажилын калбаа-биле хемчегдерин болгон ол районнарда канчалашкынлык халалтып уруктарынын кезөө чок килырын хандылар. 1970 чылда республикага суггатты черлерин шөлү ийн миллион ажык гектарга көвүдөрү жураут.

Суггарылганын бот-үнези дытар, Ставрополь крайда 68 му гектарынын 52,7 му гектары суггарылган. Эртең чылын РСФСР-де шүпүт суггарылга буталарыг 379 му гектар чер сугат чок чер шыкш ажилдагыттынган. Чижээ санаашкын-биле алырга, колхозтар болгон совхозтар суггатты черлерин четче эвс база эвөөш ажыкты кылды ажилгаанынын хараанында 65 миллион рубль кезде ажил-агыт продукциянын чедир албаан.

Суггарылга ажилы бо чылын безде эки эвс болгон. Август 15-ке чедир 1252 му гектар суггарылганын турар жураут, а херек кырында суггарылганын чүгө 962 му гектар болгон. Илангыя Волгоград, Саратов, Оренбург областтарда, Красноярск крайда суггарылга багай чоруп турар.

Суггатты черлерин багай ажил-латтынын турарын кол чылдаган нарынны бирөөн болса, оларын күрүтенин эг үнелик чер фондуз кылдыр онзаланын, эа-харымсаалга чок көрүп турарында. Суггатты чер ажилынын агротехникасын сугат чок чер ажилынын агротехникасында шүүт илгалдып. Суггатты черлер болза хөдүрүн ажилдап килырында, бок үнүштер-биле демисежирине, артык күштүт кемшичдилеге чорударына куш-ажыктын немеле чырылгаларын негеп турар. Инындг түрүдө хей-хей колхозтарын болгон совхозтарын агротехника ажилдакчылары ону өөренип көрбөй турарлар.

Суггарылга чектиниче угуу хевөө-нектен сугу дамчыларыг херек «НАП-1» деп эштер насос агрегаты шөлдерин суггарылгазына перспективти машина болур. Сөөдү үедө суггарыкчыларнын ажилынын бодурукчулугун үш-эрт катал бедир андазын билинин айы-биле мшрадыр суггарар арга эвөөн негептер турар. Инындг болза-да хей ажил-агыларнын суггарылга шөлдерин планваашкын-имин дугайында сагыш салбайн турарында суггарылганын бо депшилдеп арганын калбаа-биле ажилдаары сазан турар. Суггарар чөлери таарыштыр планваарында болгон суггарылгага херек чепек-херекселдер тааза-биле ажил-агыларнын хандырылгазында угуу четтестер бар. Суггарылга чектин ажил-агыларнын удуруткучуларын доктаамал кичөөгөй негеп турар. Суггарылга чектин бок үнүштерден болгон довурак-өзөндөн өй-шанда аштап турары чугула. Мурунку үедө суггарылга болгон чер кевирне системаларын аштан арылгаларга чорударга, чер кыр-биле суггарар арга-га болдоарг ийн-үш катал эвөөш суггару чарыгдар, ажилдын хемчөөлө

